

Секція: Міжнародна економіка

БАБЕНКО ЖАННА СЕРГІЇВНА

студентка Одеського Національного

Економічного Університету,

м. Одеса, Україна

ЗОВНІШНЬОТОРГІВЕЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ПРИЧОРНОМОР'Я: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Розвиток економіки України, в сучасних умовах глобалізації економіки, потребує активного її залучення у міжнародний поділ праці, світогосподарські зв'язки. Роль зовнішньоекономічної діяльності в сучасній Україні завжди була і залишається пріоритетним напрямом політики держави, що створює основи для розвитку вигідної торгівлі і сприятливого інвестиційного клімату в країні.

Сьогодні Україна знаходиться в економічній та політичній кризі, що пов'язано з воєнними діями на сході та втратою економічно важливих східних регіонів та Кримського півострову. У зв'язку з цим все більшої ролі в економіці країни набувають регіони Причорномор'я, які приймають активну участь у зовнішньоекономічній діяльності країни. Тому доцільним є вивчення сучасних проблем та визначення подальших шляхів розвитку зовнішньої торгівлі Українського Причорномор'я.

До складу Українського Причорномор'я входять три провідні області країни – Одеська, Миколаївська та Херсонська, загальна питома вага яких в обсязі ВВП країни складає майже 9 % [1]. Більш того, питома вага регіону в загальному експорті та імпорті України складає 10,3 % та 4,4 % відповідно.

Проте, останнім часом зовнішня торгівля регіону, як і країни в цілому, має негативну тенденцію. Розглянемо динаміку експорту та імпорту товарів та послуг Українського Причорномор'я за останні п'ять років (табл. 1).

Таблиця 1

**Баланс зовнішньоторговельного обороту товарами та послугами
Українського Причорномор'я за 2011-2015 роки**

Показники	Роки					2015 р. у % до 2011 р.
	2011	2012	2013	2014	2015	
Експорт товарів, млн. дол. США	3534,7	4483,8	4171,6	3977,6	3569,9	101,0
Імпорт товарів, млн. дол. США	5294,2	5895,6	5551,2	3125,6	1696,1	32,1
Сальдо торгівлі товарами, млн. дол. США	-1759,5	-1411,8	-1379,6	852,0	1873,8	306,5
Експорт послуг, млн. дол. США	1417,5	1486,0	1840,6	1528,8	1345,3	94,9
Імпорт послуг, млн. дол. США	281,0	347,4	351,8	275,5	187,2	66,6
Сальдо торгівлі послугами, млн. дол. США	1136,5	1138,6	1488,8	1253,3	1158,1	101,9
Сукупне сальдо торговельного балансу, млн. дол. США	-623,0	-273,2	109,2	2105,3	3031,9	686,7

Джерело: розроблено автором на основі [2]

У 2015 році експорт товарів становив 3569,9 млн дол. США, що на 10,3 % менше ніж у 2014 році, але на 1 % більше за аналогічний показник 2011 року. Стосовно імпорту, у 2015 році він знизився на 45,7 % порівняно з 2014 роком та склав 1696,1 млн дол. США. Загалом протягом останніх трьох років ми можемо спостерігати скорочення як експорту, так і імпорту товарів. Що стосується торгівлі послугами, ситуація повторюється: протягом останніх двох років експорт та імпорт послуг значно знизився. У 2015 році експорт послуг сягнув 1345,3 млн дол. США, тобто на 12 % менше ніж у 2014 році та на 5,1 % менше ніж у 2011 році. Імпорт послуг протягом п'яти років скоротився на 33,4 % та становив лише 187,2 млн дол. США у 2015 році.

Сукупне сальдо торговельного балансу у 2011-2012 роках було негативним через від'ємне сальдо торгівлі товарами, проте у наступних роках ситуація змінилася: протягом 2013-2015 років сукупне сальдо позитивне та має тенденцію до зростання. У 2015 році сукупне сальдо

становило 3031,9 млн дол. США, що на 586,7 % більше ніж у 2011 році. Такого результату вдалося досягнути завдяки значному зниженню імпорту товарів.

На даному етапі існує ряд негативних чинників, що мають значний стримуючий вплив на експорт областей Причорномор'я, серед яких можна виокремити найважливіші:

— низька конкурентоспроможність промислової продукції, насамперед машино-технічних виробів; важкий фінансовий стан більшості підприємств обробної промисловості та конверсійних виробництв, що робить практично неможливим інвестування в перспективні, орієнтовані на експорт проекти за рахунок внутрішніх ресурсів;

— значне знецінювання національної валюти протягом останніх років;

— недостатній розвиток вітчизняних систем сертифікації і контролю якості експортної продукції на фоні значного підсилення останнім часом вимог до споживчих і екологічних характеристик, а також до безпеки продукції, яка реалізується на ринках промислово розвинутих країн;

— нестача спеціальних знань і досвіду роботи у сфері експорту у більшості українських підприємців, а також недостатня координованість їх діяльності на зовнішніх ринках;

— розрив традиційних виробничих зв'язків на пострадянському економічному просторі;

— збереження елементів дискримінації українських експортерів за кордоном, застосування методів обмежувальної ділової практики, зокрема картельних угод для витіснення чи недопущення України на перспективні ринки;

— низький світовий рейтинг надійності України для кредитів та інвестицій, що ускладнює використання іноземних фінансових ресурсів для розвитку експортного потенціалу країни;

— норми українського законодавства, які закріплюють відповідальність постачальника за недоброякісну продукцію, не відповідають принципам, що прийняті в міжнародній практиці [3, с. 10].

Крім того, слабкою стороною експорту регіону є його структура, в якій переважають сировина та продукти первинної обробки, натомість частка наукоємної продукції є дуже малою, що не відповідає світовим тенденціям. Нестабільність законодавства та умов ведення бізнесу не дають змоги підприємцям впроваджувати довгострокові стратегії розвитку та утримують їх в умовах невизначеності та невпевненості в майбутньому. До того ж жорстка грошово-кредитна політика та високі податки перешкоджають модернізації виробництва та впровадженню нових технологій.

Політика підтримки експорту реалізується в кількох площинах, або за окремими напрямками державної політики. Основними її інструментами на сучасному етапі мають бути:

- Стимулювання виробництва експортної продукції;
- Сприяння модернізації та технічному переозброєнню експортоорієнтованих виробничих потужностей;
- Оптимізація національного правового та нормативно-інституційного режиму здійснення експортних операцій;
- Удосконалення механізму фінансування та кредитування виробництв, які здійснюють експорт;
- Налагодження ефективної системи страхування експортних операцій;
- Забезпечення достатньої правової підтримки національного виробника, зокрема при проведенні судово-арбітражних розглядів, антидемпінгових процесів;

- Забезпечення отримання сертифікатів на продукцію вітчизняного виробництва, відповідності метрологічного та стандартизаційного оформлення вітчизняної продукції вимогам західних ринків;
- Стимулювання інвестиційної діяльності як національних, так і іноземних фізичних та юридичних осіб в експортоорієнтованому секторі економіки за допомогою податкових, усього широкого спектра фінансових та організаційних механізмів [4].

Як показує досвід розвинутих країн, саме за рахунок стимулювання державою експортного, причому головне — експортного технологічного напрямку зовнішньоекономічної діяльності, їм вдається втримувати стабільну динаміку економічного розвитку. Тому в сучасних умовах ефективний розвиток українського експорту є важливим елементом довгострокової стратегії держави щодо ринкового реформування і структурної перебудови економіки.

Література:

1. Валовой внутренний продукт Украины. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://insiders.com.ua/spravochnik/valovoj-vnutrennij-produkt>.
2. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Єлісеєнко О. В. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України / О. В. Єлісеєнко, Г. С. Скобелева // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2014. – № 4. – С. 9-12.
4. Алимова О. О. Експортний потенціал України: проблеми та перспективи реалізації / О. О. Алимова // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2013. – № 3.